
Bekende UFO-foto vervalst

Wim van Utrecht (*)

We schrijven zomer 1990. De Belgische UFO-golf is net over zijn hoogtepunt heen wanneer een journalist van Radio Télévision Luxembourg (RTL) de Belgische UFO-groep SOBEPs (**) contacteert met het nieuws dat er een spectaculair nieuw bewijsstuk is opgedoken. Naar verluidt zou een 20-jarige metaalarbeider uit Petit-Rechain, een gemeente bij Verviers, erin geslaagd zijn een scherpe kleurendia te nemen van de vliegende driehoek die het land maandenlang in zijn greep hield. Een UFO-golf die tot op de dag van vandaag controverser uitlokt. De fortuinlijke fotograaf is Patrick Maréchal. Hij had de foto geschoten van op de koer achter het huis waar hij destijds samen met zijn verloofde Sabine woonde.

De Petit-Rechain dia

Het verhaal gaat dat Sabine op een avond in april 1990 de hond uitliet toen ze plots achter de woning vreemde lichten in de lucht opmerkte. Onmiddellijk werd Patrick, die binnen was gebleven, erbij geroepen. Deze graaide instinctief naar zijn nieuwe reflexcamera en stormde naar buiten. In de lucht hing roerloos een merkwaardig driehoekig object waar drie witte lichten op zaten. In het midden flikkerde een lamp met een roodachtig schijnsel. Patrick posteerde zich tegen de muur en schoot twee dia's. Onmiddellijk daarna zeilde het toestel weg achter het huis van de bureu. Toen de film een paar dagen later bij de plaatselijke fotowinkel werd opgehaald, bleek slechts één van de dia's gelukt. De tweede was totaal zwart en werd in de prullenmand gekieperd. De geslaagde opname verdween in een schuif tot Guy Mossay, fotojournalist van het persagentschap BELGA, het verhaal oppikte. Maar vanaf dan wordt het verhaal troebel...

Volgens Mossay had Maréchal geprobeerd hem de originele dia te slijten om zo wat geld bijeen te sprokkelen voor zijn nakend huwelijk (kwade tongen spreken van 250 tot 500 euro). Maréchal zelf beweert dat het één van zijn collega's uit de fabriek was die MOSSAY had benaderd en dat hij nooit of te nimmer geld voor de dia had ontvangen. Hij had het origineel enkel maar uitgeleend. Hoe het ook zij, Mossay zou via SOFAM, een Belgisch collectief voor auteurs van visuele kunst dat de royalty's verdeelt, de rechten van de dia bekomen. Het fotografisch materiaal vormde volgens hem een uitzonderlijk bewijsstuk en verdiende dus exploitatie in de media. Mossay stuurde kopijen naar BELGA en naar verschillende kranten, tijdschriften en TV-stations, RTL inclus. In november 1990

werd de dia voor het eerst gepubliceerd. Dat was in het Franse tijdschrift Science et Nature. De populaire media volgde stapsgewijs en begin 1991 begon de Petit-Rechain foto zijn tournee rond de wereld.

Onderzocht en echt bevonden

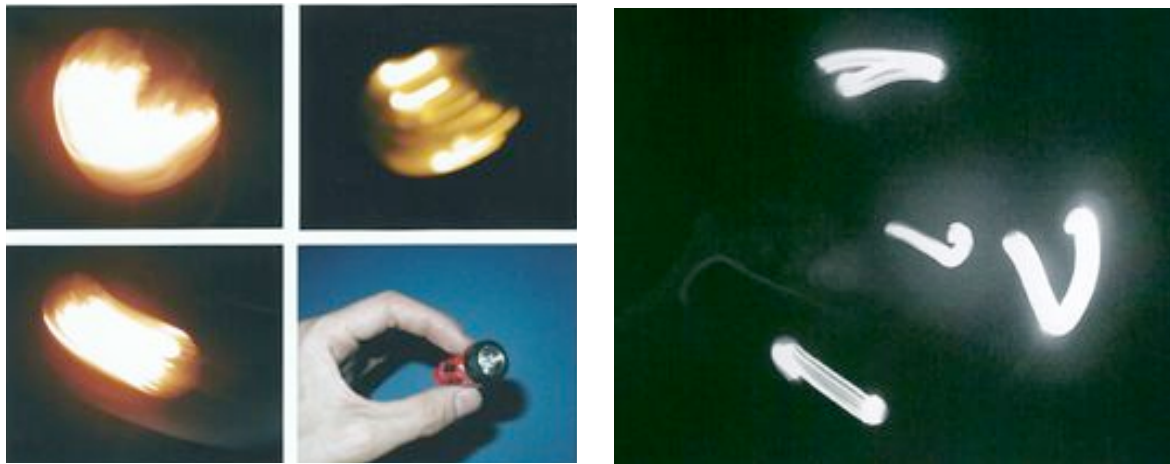
De dia verwerf in de loop van jaren een ongekende status in UFO-land. Foto's en video's van DE Belgische driehoek waren al eerder opgedoken maar bleken weinig overtuigend of konden makkelijk worden uitgelegd als vliegtuiglichten of sterren en planeten waarop onscherp was ingezoomd. Deze keer had het er alle schijn van dat de mysterieuze driehoek zelf op film was vastgelegd. Bovendien was op overbelichte afdrukken een achterliggende driehoekige structuur tevoorschijn gekomen die aanvankelijk niet was opgemerkt.

In de jaren die volgden zou de dia het onderwerp worden van een lange reeks technische analyses. Het voortouw werd genomen door SOBEPs-boegbeeld Prof. Auguste Meessen, een fysicus verbonden aan de Belgische Katholieke Universiteit van Louvain-La-Neuve. De professor concludeerde dat de foto authentiek was en dat de lichtspindels die erop te zien waren vermoedelijk aan plasma jets konden worden toegeschreven. Het hoogtechnologisch gevaarte zou bovendien UV-stralen hebben uitgespuwd die voor het blote oog onzichtbaar bleven maar wel door de gevoelige film werden gecapteerd (een en ander zou verklaren waarom de getuigen slechts kleine lampen hadden beschreven en niet de reusachtige vuurballen die op de foto zijn te zien).

Bij zijn analyse maakte Meessen gebruik van computerbewerkte foto's en analyses die door Prof. Marc Acheroy en enkele van zijn studenten aan de Koninklijke Militaire School waren gemaakt. Acheroy had ook een simulatiefoto die door ondergetekende met behulp van een geperforeerd stuk karton en enkele lampen was gefabriceerd, geanalyseerd. Hij was daarbij tot het besluit gekomen dat de foto uit Petit-Rechain nooit op die manier kon zijn vervalst. Aanbevelingen om i.p.v. een lamp achter een geperforeerd stuk karton te plaatsen en kleine lampjes aan de voorkant te bevestigen, werden in de wind geslagen. Het werkte nochtans perfect: om de rare lichtslangetjes te krijgen hoefde je het met lampjes uitgedoste karton slechts aan een touwtje op te hangen en er vervolgens een kleine tik tegen te geven.

Een poging uit 1992 om de Petit-Rechain met eenvoudige middelen na te bootsen. Voor deze opname gebruikte de auteur een stuk blauwgrijs karton waarop een zwarte driehoek, ook in karton, werd gekleefd. In de hoeken van de driehoek werden vervolgens gaatjes geprikt waarachter lampen werden gezet.

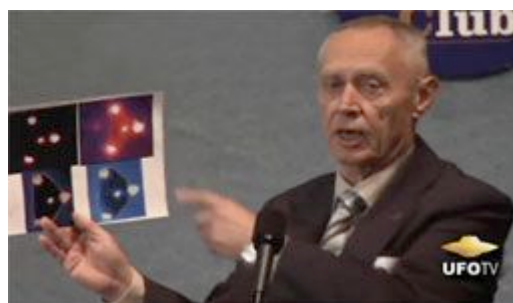

Nieuwe experimenten uitgevoerd door de auteur in 2005. Links: een miniatuur zaklamp (foto rechtsonder) wordt voor de camera bewogen. Reflecties in de omringende elementen creëren parallelle lichtsporen waarvan het aspect dicht aanleunt bij wat op de Petit-Rechain dia is te zien.

Rechts: drie van deze lampjes worden aan een stuk karton bevestigd en het geheel aan een draad opgehangen. Een lichte tik met de vinger volstaat om ingewikkelde lichtsporen te bekomen.

In het kielzog van Prof. Meessen volgden nieuwe analyses, onder meer door Dr. Richard F. Haines, *senior scientist* bij de NASA en *chief scientist* bij het Amerikaanse National Aviation Reporting Center on Anomalous Phenomena (NARCAP), Prof. François Louange, expert in het analyseren van satellietfoto's voor het Franse leger, en ook werkzaam bij het Europese Ruimtevaartagentschap en het Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS), André Marion, dokter in de nucleaire fysica aan de universiteit van Paris-Sud en voordien onderzoeksingenieur bij het CNRS, en Benoît Mussche, die zijn sporen had verdiend in de medische fotografie. Allemaal raakten ze overtuigd van het buitengewone karakter van de opname.

Ufologen liepen hoog op met de bevindingen van de specialisten. Het gros van deze experts had ook voordien al een stevige voet in huis in UFO-middens. Zelfs majoor-generaal op rust Wilfried de Brouwer, destijds luitenant-kolonel bij de Belgische luchtmacht, en als *Chief Operations* verantwoordelijk voor het natrekken van de stroom van UFO-meldingen, omarmde de dia als een mogelijk bewijs voor de intrusie van niet-aardse voertuigen in het Belgische luchtruim.

Majoor-Generaal op rust Wilfried de Brouwer toont enkele computerbewerkte foto's van de Petit-Rechain dia tijdens een druk bijgewoonde persconferentie in Washington D.C. in 2007.

Tegenargumenten, geformuleerd door onder meer Roger Paquay, fysicus en ere-directeur van een technische school in Wareme, en door Pierre Magain, onderzoeker bij het Astrofysisch Instituut van Luik, maakten weinig indruk tegen dit collectieve pleidooi voor de echtheid van de opname. Nochtans waren er al van bij het begin nogal wat problemen met het verhaal en de foto. We sommen ze even op:

- Op een foto die de SOBEPS-onderzoekers hadden gemaakt in de achtertuin van de getuigen is het landschap te zien waartegen de UFO zou zijn waargenomen. Op die foto werd de UFO ingetekend, rekening houdend met de aanwijzingen van de getuigen. Het driehoekig object blijkt zich tamelijk dicht bij de horizon te hebben bevonden. Daaruit volgt dat de driehoek bijna verticaal moest hangen opdat de volledige onderkant op de foto kon verschijnen (geen sluitend argument natuurlijk, want het is onmogelijk uitspraken te doen over de vluchtcapaciteiten van onbekende voertuigen, maar een driehoekig ontwerp dat op z'n kant dobert lijkt aerodynamisch gezien redelijk absurd).
- De foto (en dan voornamelijk de driehoekige contour en het centrale licht) toont te weinig bewegingsonscherpte voor een opname waarvan wordt beweerd dat hij werd genomen met een zoomlens, leunend tegen een muur.
- De foto bevat geen achtergrondinformatie (de achtergrond is egaal van kleur en toont geen landschapdetails). Hierdoor is het onmogelijk uitspraken te doen over de werkelijke afmetingen van het object en de afstand ervan tot de camera.
- Het getuigenrelaas van Sabine bleek onsamenhangend en in belangrijke details af te wijken van dat van haar verloofde.
- De ervaring leert dat UFO-fotografen die beweren dat ze foto's van hetzelfde filmrolletje hebben weggegooid, vaak op die manier trachten minder succesvolle vervalsingen te verbergen (vooral dan als het gaat om foto's die onmiddellijk voor of na de "UFO"-opname werden gemaakt).
- Aan de hand van gepubliceerde gegevens over de camera en de gebruikte instellingen kon de hoekgrootte van de witte lichten op de foto worden berekend (uitgaande onder meer van de bewering van de getuige dat de zoom ingesteld stond op 100 à 150 mm). De lichten blijken elk een diameter te hebben die deze van de volle maan overtreft. Het volledige verschijnsel moet dus erg opvallend zijn geweest (ongeveer 14 maal de maan). Nochtans bleek niemand anders uit Petit-Rechain of omstreken die avond iets ongewoons in de lucht te hebben opgemerkt. Bovendien zijn de gevonden hoekgroottes tegenstrijdig met de beschrijving die Sabine geeft in het verslag dat SOBEPS begin augustus 1990 over de waarneming had opgesteld. Aan de onderzoekers vertelde Sabine hoe ze "redelijk hoog in de lucht" eerst drie dan vier "lichtpunten" had gezien waarvan ze eerst dacht dat het sterren waren. De uitleg die Prof. Meessen aanvoert, met name dat UV-stralen geproduceerd door het voortstuwingsmechanisme van de UFO de gevoelige film hadden belicht, is niet alleen vergezocht maar bleek ook fototechnisch onmogelijk.

Bom

Op 26 juli 2011 haalde het handjevol kritische onderzoekers op spectaculaire wijze hun gelijk: in het RTL-nieuws van die dag bekende Patrick Maréchal dat hij destijds alleen maar een grap had willen uithalen. Maréchal had de foto vervalst in samenspraak met een vriend uit de fabriek waar hij destijds werkte. Die collega had een driehoek in piepschuim uitgesneden en hijzelf had het model in de tuin aan een boom opgehangen met behulp van wat touwtjes en een keukentrap. In elke hoek werd een kleine zaklamp geperst en in het midden een extra lichtje dat met een markeerstift rood

werd gekleurd. Geen twee maar een dozijn foto's werd genomen, alle met statief. Zijn vriendin was die hele tijd in de woonkamer gebleven. Zij vond het allemaal maar een onnozele bedoening.

Anders dan gewoonlijk werd ook het nieuws van de vervalsing uitvoerig verslagen door de nationale en internationale media. Dat Maréchal, nu 41, zich wentelde in de aandacht die hem te beurt viel, heeft daar vermoedelijk aan bijgedragen.

Geconfronteerd met de opgebiechte grap gaf Guy Mossay aan de Vlaamse kwaliteitskrant De Standaard te kennen gefrustreerd en boos te zijn, vooral nu duidelijk is dat hij zich door een jonge kerel bij de neus heeft laten nemen. Hij vraagt zich af wat zijn ex-collega's - hijzelf is intussen met pensioen - niet moeten denken als ze horen dat hij als beroepsfotograaf een vervalst document hielp promoten en er bovendien nog munt heeft uitgeslagen. Mossay hamert er op dat hij altijd in de echtheid van de foto heeft geloofd, ook al was het hem niet duidelijk of het nu om een buitenaards ruimteschip of een experimenteel vliegtuig ging.

Patrick Maréchal met een exemplaar van een populair Waals dagblad dat zijn verhaal op de voorpagina plaatste.

Professor Meessen daarentegen is niet overtuigd en twijfelt aan deze nieuwe wending in het verhaal. De professor meent dat we geen overhaaste conclusies moeten trekken en voorzichtig moeten omspringen met dergelijke onbewezen beweringen...

Patrick Maréchal van zijn kant toont zich deze dagen teleurgesteld over de impact die zijn dia heeft gehad en beklemtoont aan iedereen die het horen wil dat één vervalste foto nog niet bewijst dat daarmee alle getuigenissen uit de Belgische UFO-golf van tafel moeten geveegd. Het waren precies de in kranten en weekbladen gepubliceerde waarnemingsverslagen die hem de inspiratie voor de grap hadden gegeven. Maréchal is intussen zijn eigen blog gestart over UFO's en aanverwante onderwerpen. Hij verklaart altijd een "true believer" te zijn geweest. "Ik geloof in UFO's, ik geloof in de ufologie en ik geloof ook stellig dat de Belgische UFO's echt waren", aldus nog Maréchal.

Wij van onze kant onthouden dat het geloof in buitenaards bezoek er de oorzaak van is geweest dat een aantal wetenschappers zich in deze kwestie serieus heeft vergalopperd.

() Wim van Utrecht is mede-oprichter van het Belgisch UFO-meldpunt en projectleider van CAELESTIA, een publicatie- en onderzoeksinitiatief voor niet-geïdentificeerde luchtverschijnselen. Meer info op www.caelestia.be, waar ook een Engelstalige versie van dit artikel en een uitgebreide bronvermelding is terug te vinden. Een ingekorte versie van dit artikel verscheen eerder al in Skepter Jaargang 24, nr. 2.*

(**) SOBEPs (Société Belge pour l'Etude des Phénomènes Spatiaux), begin 2008 omgevormd tot COBEPs (Comité Belge pour l'Etude des Phénomènes Spatiaux - www.cobeps.be).